

Romantismus a realismus

Romantismus

- období napoleonských válek, válečné hrůzy, dobrodružství i potřeba silných individualit (vojevůdců - Napoleon Bonaparte, Horatio Nelson, Michail Kutuzov), podněcování vlastenectví
 - růst bohatství a vzdělanosti měšťanů, jejich vzrůstající kulturní život (šlechta se uzavírá a stává se konzervativní).
- **rozšíření romantismu** - vznikl přibližně na přelomu 18. a 19. století a hlavní rozvoj zažíval od první třetiny 19. století do poloviny 19. století v euroamerické kultuře (Evropa a Amerika), *současně s romantismem se v první čtvrtině objevil císařský styl empír a od druhé čtvrtiny měšťanský styl biedermeier (zejména v německy mluvících oblastech, tedy i v českých zemích), který byl skromnějším, měšťanským zástupcem empíru.*
- **základními znaky** romantismu jsou **cit, individualita, fantazie** (a individuální prožitky) a **duše** (trýzněná duše). (romantismus vznikl jako reakce rozumový přístup v osvícenství a klasicismu), **náměty** hledal v minulosti (hlavně ve středověku) a v exotických zemích, proti touze znát a poznat touhu **prožít a zakusit**, proti rozumovému poznání se staví mystérium a tajemství, proti racionalitě fantazie.
- **název** byl odvozen od **slova román**, tedy od označení literárního žánru, který v 18. století začal hojně obsahovat i psychologické (sentimentální román) či mystické (gotický román) prvky.

Architektura

- stavby mají navozovat romantický pocit, že jde o staré a historicky významné budovy, inspirují se předešlými slohy a exotickou architekturou, jde o historizující slohy, které kopírují slohy předešlé
- podoba romantické architektury je pak dána slohem, ze kterého stavba vychází:
 - **novorománský sloh** - v německých zemích se ujala raná forma novorománského slohu nazvaná Rundbogenstil - styl kulatých oblouků, tento stavební styl šířila dál v Severní Americe i jinde od 30. let 19. století skupina německých vystěhovalců (budovaly se univerzitní areály, jako je například **kampus Kalifornské univerzity v Los Angeles**, kampus Denverské univerzity a kampus Torontské univerzity)
 - **novogotický sloh** - objevil se v Anglii v polovině 18. století- **Westminsterský palác (britský parlament)**, navracel se ke gotice, ze které vycházel, v Čechách zámky Lednice a **Hluboká nad Vltavou – architekt František Beer**
- **architektura inspirovaná raným středověkem a exotikou** - čínské pavilony nebo minarety (např. lednický park), pseudohistorické stavby jsou postaveny záměrně tak, aby působily dojmem zříceniny - **Janohrad v Lednickém areálu**.

Sochařství

- sochařství v době romantismu dlouho podléhalo vlivu klasicismu a akademismu (především u monumentálních pomníků), později se mění pouze obsahová stránka tvorby, náměty se čerpají z minulých slohových řádů a exotiky
- ve Francii se postupně prosazovalo romantické pojetí sochařského stylu spočívající v uvolněné a pohybově výrazné formě, citovosti a novými náměty, **novinkou se stalo zobrazování zvířat, která získala plnohodnotné postavení s lidskou postavou** (zvířata, jako náměť díla, tak představovala jednu z mála možností, jak podle idejí romantismu v sochařství uskutečnit „návrat k přírodě“)
 - **Antoine Louis Barye** – francouzský tvůrce expresivních plastik zvířat, v jejichž zápasech se snažil vyjádřit sílu i krutost přírody, **socha Lev a had**,
 - Francois Rude - francouzský sochař inspirovaný barokem, výborný portrétista, **Reliéf na Vítězném oblouku – Marseillaisa, socha Jany z Arku**
 - Jean du Seigneur – první romantický sochař, socha Zuřivý Roland

Malířství

- hlavními motivy jsou krajiny, příroda, západy a východy Slunce, zajímavé přírodní úkazy
- upřednostňovala se krajina a postavy byly malinké a ztrácející se v okolí
- náměty - zříceniny – odkaz na doby dávno minulé, dominantní strom na obraze, historické náměty a výjevy, vycházející z mýtů a pověstí, **dramatické výjevy z dějin**, v Čechách výjevy ze starých českých pověstí, odkazy na lidové umění
 - **Théodore Géricault** – Důstojník gardy dává povel k útoku, Splašený kůň
 - **Eugène Delacroix** - Vražda na ostrově Chiu, **Svoboda vedoucí lid**
 - **Caspar David Friedrich** – **Poutník v mlhách**
 - **William Turner** - Požár parlamentních budov
 - **Josef Mánes** – Slovenská rodina, Venkovský kostelík

Realismus

- prudký rozvoj průmyslu, vývoj a užívání nových technologií, celosvětové výstavy v evropských metropolích
- **rozšíření realismu** ve druhé polovině 19. století z Francie do celé Evropy

- **znaky realismu** – realismus je výtvarná forma, která se dívá na skutečnost objektivně, bez iluzí a fantazie, snaha o zachycení dokonalé fyzické reality (dokonalé naturalistické kopii skutečnosti)
- **název** - v roce 1855 Courbet pojmenoval výstavu svých obrazů v Paříži **Le Realisme** (formuloval svou snahu v umění jako hledání věrné skutečnosti nezátížené estetickými ideály klasicismu či přehnaně emocionálního romantismu, bez půvabných póz a působivých barev)

Architektura

- v architektuře pokračoval historismus, vzory z rané a klasické renesance, baroka a klasicismu, architektura byla spojena s velkým rozmachem stavebního podnikání v tzv. zakladatelském období kapitalismu
 - **novorenesanční sloh** – renesanční formy se znovu objevují v Evropě i Severní Americe, také dochází k mísení forem, zejména s novoklasicismem, významná památka – **Národní divadlo – architekt Josef Zítka**
 - **novobarokní sloh** - nejmladší z historizujících slohů, rozvoj v druhé polovině 19. století, čerpá inspiraci z baroka 18. století, zajímavostí tohoto stylu je přejímání orientálních a maurských prvků a motivů pro stavby židovských synagog.
 - **neoklasicistní sloh** - třetí vlna ke klasické římské a řecké architektuře, od 60. let 19. století jako dekorativní sloh veřejných budov, Národní muzeum v Praze
- využívání nových druhů materiálů
 - **železo** - materiál vyjadřující potřeby doby, začínají se objevovat stavby ze železa- příkladem je pařížská tržnice (architekt Victor Baltard), palác Grand a Petit Palais = výstavní paláce pro Světové výstavy v Paříži roku 1855 a 1867, **Gustave Eiffel Eiffelova věž**
 - **sklo** – velkoplošné sklo poprvé použité na stavbu Křišťálového paláce pro první Světovou výstavu v Londýně roku 1851, tvořil jej obrovský skleník z prefabrikovaných částí na ploše 8 hektarů, architekt: Joseph Paxton (1803-1865)

Sochařství

- snaha o věrné a detailní zachycení předmětu tak, jak jej divák vidí
- **Jean-Baptiste Carpeaux** - Flora v Louvru, Tanec v Pařížské opeře, **fontána Observatoře** (Fontána Čtyř světových stran).
- **Aimé-Jules Dalou** - alegorické sousoší Triumf Republiky na Place de la Nation v Paříži
- **Augustus Rodin** - dokonalá forma jeho děl vedla kritiky k tvrzení, že jeho sochy jsou sádrovými odlitky skutečných lidí -**socha Kovový věk**

Malířství

- obrazy byly malovány podle skutečnosti, až do nejmenších detailů = studie, nepřikrášlené a nepřibarvené, námětem jsou lidé, kteří tvrdě pracují a nežijí v dobrých podmínkách (vyšší vrstva tyto obrazy neměla moc ráda a ve svých domech je nevystavovala, protože se nerada dívala na chudé pracující lidi)
 - **Gustave Courbet** – zakladatel směru, zachytil skutečnost v její syrové podobě bez jakéhokoliv přikrášlování, postavy maloval podle živého modelu, vycházel se skicákem do přírody, díla Štěrkaři a **Pohřeb v Ornans**
 - **Jean-Francois Millet** – **Klekání (Anděl Páně)**